

Matkamuistoja 27.5.-29.5.2019

European Union of Supported Employment (EUSE) on 25 vuotta rakentanut eurooppalaista verkostoa tuetun työllistymisen saralla. Nyt järjestetty konferenssi oli organisaation 13. konferenssi. Suomesta on tällä hetkellä EUSEn hallituksessa Kaija Ray VATES-säätiöstä.

Konferenssin teemat jakautuivat neljään osa-alueeseen:

- 1) politiikan teko
- 2) laadukas tuki – mikä toimii?
- 3) siirtymät: urat ja tuettu työllistyminen
- 4) tuetun työllistymisen digitaalinen tulevaisuus

Konferenssin yhteisten osuuskien juontajana toimi Lucille Werner, joka taitaa olla Euroopassa ainoa näkyvästi vammainen henkilö tv-host eli emännöi omaa showta Hollannissa. Konferenssissa oli mukana 30 maan kansalaisia eikä kukaan ainakaan myöntänyt, että omassa maassa olisi samassa asemassa olevaa vammaista henkilöä. Lucille Wernerillä on myös oma säätiö, joka tukee vammaisia nuoria kulttuurin alalla; esim. talent show.

Ajatuksia suhteessa Suomen harjoittamaan politiikkaan

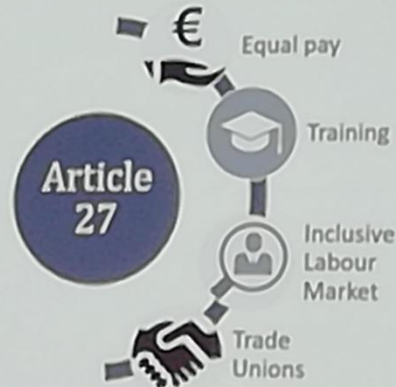
Kuunnelluista puheenvuoroista vahvistui se ajatus, että olemme Suomessa vielä kuitenkin hyvin lapsenkengissä suhteessa siihen, miten YK:n vammaissopimusta meillä käytetään. Toistaiseksi en ole nähnyt TEM:ilta selkeitä suunnitelmaa siitä, miten sopimuksen artikla 27 toimeenpannaan meillä. VANEn toimintaohjelma pohjautui hyvin pitkälti OTE-kärkihankkeen toimenpiteille, jotka eivät suoraan ja selkeästi kohdistuneet vammaisiin henkilöihin. CRPD tuli voimaan Suomessa kesken hallituskauden, joten tämän hallituksen on nyt tosissaan otettava YK:n vammaissopimuksen edistäminen työn alle.

Kanadan käytänteet olivat innostavat: Kanadassa liittovaltio jakaa osavaltioille (13kpl) rahat, joita osavaltiot saavat käyttää miten parhaaksi näkevät. Tämän seurauksena maassa on monenlaisia ja hyvinkin innovatiivisia toteutustapoja. Jokaisessa osavaltiossa on kuitenkin Supported Employment Services – yksiköitä ja lukumäärä on riippuvainen osavaltion asukasmäärästä, esim. 38 000 asukkaan Nunavut:ssa (pohjoinen territorio) on yksi yksikkö ja 4 miljoonan asukkaan Albertassa on 70 tuetun työllistymisen yksikköä. Näitä eri osavaltioiden palveluita kokoaa yhteen CASE, joka välittää yhteisiä toimivia käytäntöjä jne. Palvelut oli myös osittain erilailla järjestetty, osa omiksi palveluikseen ja osassa osavaltioita saattoivat olla työvoimapalvelujen sisällä. Kanadassa vammaisten henkilöiden työttömyysprosentti on 49%. Alhaisempi kuin Suomessa. Siellä ensisijaisesti palvelut lähtevät työllistymisestä, jonka jälkeen tulee asuminen ja muut tuet ja etuudet. Yksilöllinen tuki on Supported Employment Services –palvelun lähtökohta.

Kanada on lähtenyt nyt sille tielle, että liittovaltion on näytettävä mallia vammaisten työllistämässä ja se on luvannut työllistää hallintoon 5000 vammaisten henkilöä, tämän jälkeen myös osavaltioiden tulee näyttää esimerkkiä kunnille jne. Tällä ajattelutavalla he pyrkivät siihen, että myös yksityisen sektorin on otettava vakavasti, kun julkishallinto näyttää mallia.

UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities

- Ratified by the EU in 2010
- Reasonable accommodation as core principle
- Article 27 on Employment and specific provisions

EASPD

EJE

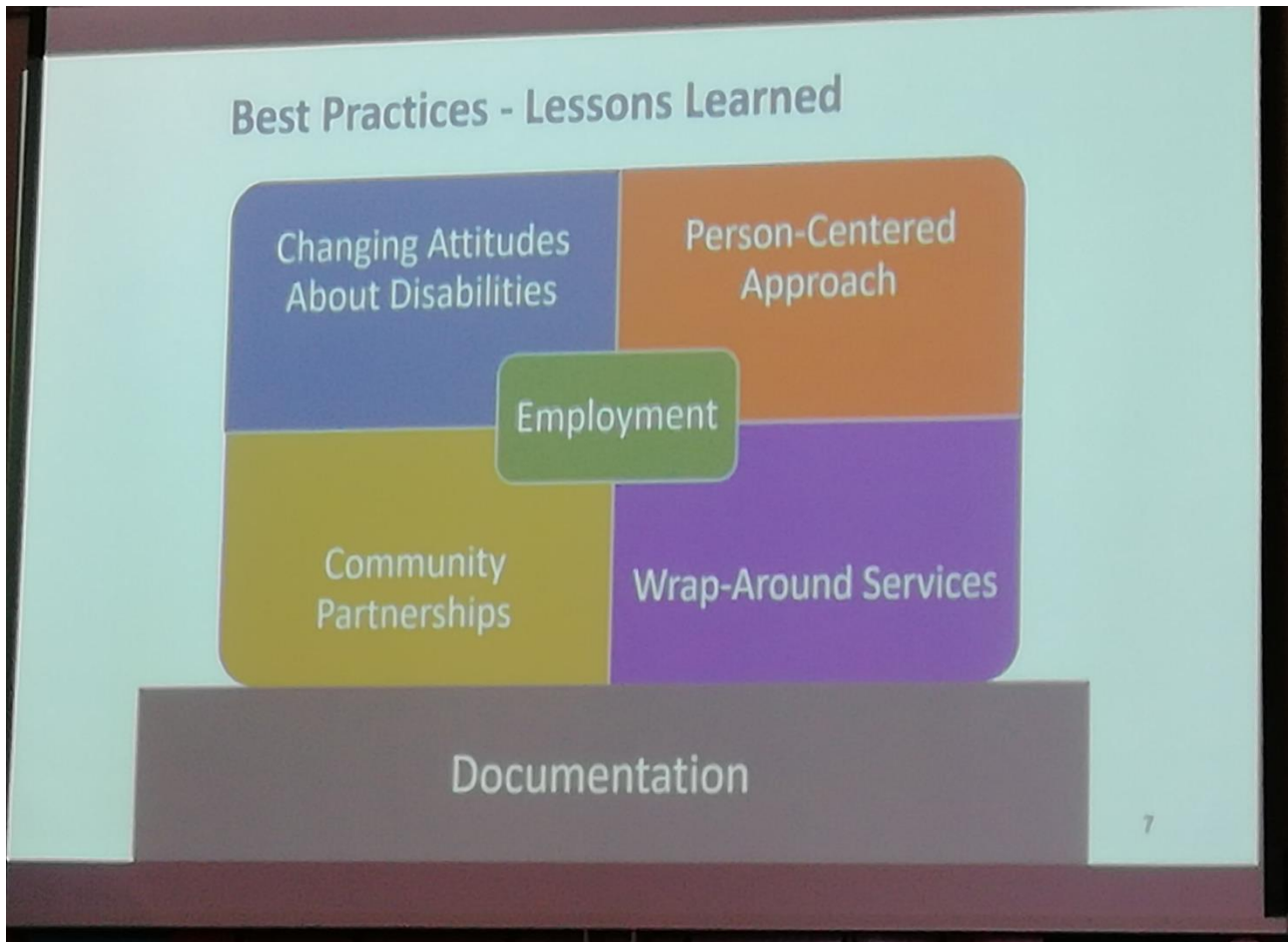
Hankkeet ja niiden vaikuttavuus

Osallistuminen konferenssiin vahvisti tietämystä erilaisista tahoista, jotka toimivat alalla. Hollannissa on tehty analyysiä siitä, miten voidaan mitata sitä, mikä on toimiva interventio. Aina kun tehdään interventio, tulisi sitä analysoida ja tutkia, jotta voidaan todeta sillä interventiolla olleen merkitystä. Vaikuttava interventio on todennettava mittaamalla, vain sillä pystyy vakuuttamaan poliittisia päätöksentekijöitä. Täytyy pystyä osoittamaan, että minun interventioni ratkaisee tämän ongelman, ja pitää pystyä myös kuvaamaan toiselle, jonka pitää pystyä se toistamaan.

Heräsi kysymys, että miksi Suomessa ei tehdä hankkeista kunnollista tutkimusta, esim. erilaisia työllisyshankkeita on ollut toisensa perään, mutta niissä ei pääsääntöisesti ole tutkimuksellista elementtiä mukana.

USAssa Kessler Foundation on rahoittanut erilaisia projekteja tuetusta työllistymisestä. Säätiön tutkimuksessa on havaittu, että kun tietyt tekijät kohtaavat projektissa, sen vaikuttavuus nousee jyrkästi. Näitä elementtejä olivat; 1) asenteisiin vaikuttaminen, 2) yksilökeskeinen lähestymistapa, 3) sidosryhmäyhteistyö, 4) tukipalvelut (wrap-around services). Näistä seuraa työllistyminen ja kaikki toki pitää myös dokumentoida, jotta projekti voidaan toistaa toisaalla.

Nämä USAssa ja Hollannissa tehdyt hyvät käytännöt ja opit niistä, vahvistavat sitä näkemystä, että meidän pitäisi omassa Sopivaa työtä kaikille –projektissa liittää mukaan analyysi ja hyvä dokumentaatio, ehkä jopa tutkimuksellinen näkökulma verrokkiryhmineen, jos haluamme saada vaikuttavan projektin aikaan. Muutoin kyllä olemme oikeilla linjoilla = yksilöllisyys, räätälöinti, työnantajan tuki ja sidosryhmäyhteistyö ja asenteisiin vaikuttaminen.

Yrittäjyyden ja itsensä työllistävien tukeminen

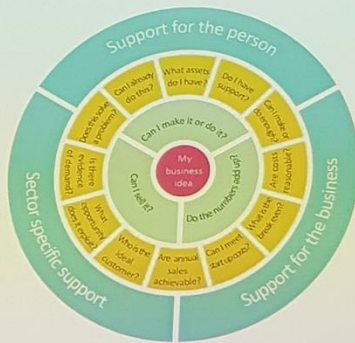
Belgian ja Ison-Britanian mallit yrittäjyyden tukemiseen olivat hyvin samankaltaiset kuin Suomessa ja Yritystä!-hankkeessakin. Belgiassa käytössä on Business Model Canvas ilmainen ja helppokäyttöinen työkalu jota voi hyödyntää myös työhaastatteluun mennessä. Tämä sama ohjelma on myös Yritystä!-hankkeemme asiakasohjauksessa käytössä. Ohjelman avulla saa helposti kartoitettua oman vahvuudet ja verkostot niin yrittäjyyteen kuin työelämääinkin.

Iso-Britannialaiset esittelivät Mutually Inclusive Partner Ship toimintaansa. He järjestävät koulutusta yrittäjyyttä suunnitteleville sekä myös työvalmentajille jotka työskentelevät yrittäjyyttä suunnittelevien vammaisten henkilöiden kanssa. Heillä on varattu 30 000 puntaa 15 vammaisen yrittäjän tukemiseen, joista siis kaikki saavat tuon 2000 puntaa tukemaan yritystoimintaansa. Asiakasohjauksessa käytettävä työkalu on nimeltään RED Rapid enterprise development jonka avulla rakennetaan liiketoimintasuunnitelma.

<http://www.mutuallyinclusive.co.uk/>

Testing cycle

rapid enterprise development

Can I make or do it?

- Can I already do this?
- What assets do I have
- Do I have support
- Can I make or do enough?

Do the numbers add up?

- Are annual sales achievable?
- Can I meet the start up costs?
- What is the break even?
- Are costs reasonable?

Can I sell it?

- Is there evidence of demand?
- What opportunity does it exploit?
- Who is the ideal customer?

Irlannissa sen sijaan on säätiö Cope Foundation, joka järjestää kolmen vuoden koulutusta yrittäjyyteen taiteen ja kulttuurin alalla. <https://www.cope-foundation.ie/>

Our Transitioning Programme Continued

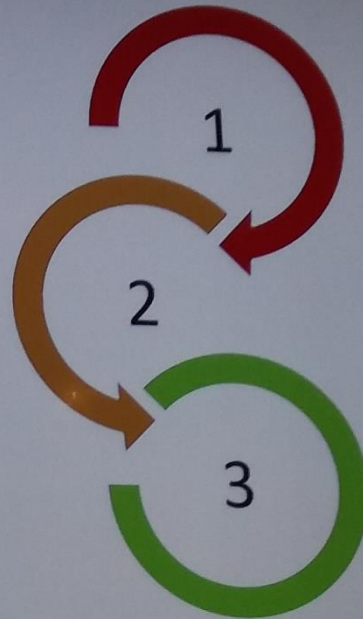

Three Year Programme

Year One: Building Capacity, Finding your feet in the arts world.

Year Two: Developing portfolio and practice. Developing your network. Finding a model that fits me.

Year Three: Reaching out, completion of portfolio, Blending skills and identifying sustainable supports. Securing employment or a model of sustainable creative work

Suisha Arts

Kuunnellut puheenvuorot:

NL and EU and the Dutch perspectives on Supported Employment, Job Cohen (NL)

- Hollannissa hyvin samanlainen problematiikka kuin Suomessa.

Delivering support and quality – what works? Brigitte van Lierop (NL)

- Esteiden tunnistaminen auttaa luomaan strategioita, jotka välttävät nämä esteet. Hyvin perustettu interventio pitää sisällään mitattavan aineiston, tilastoja sekä vertailuasetelman. Toimiviksi havaittuja: yksilöllinen tuki ja räätälöinti, tuki työpaikalla, organisaation tuki (inclusive working climate), sosiaalisen verkoston tuki.

Understanding job match versus job readiness: how does this understanding affect our approach to employers? Tonje Sannes (Norway)

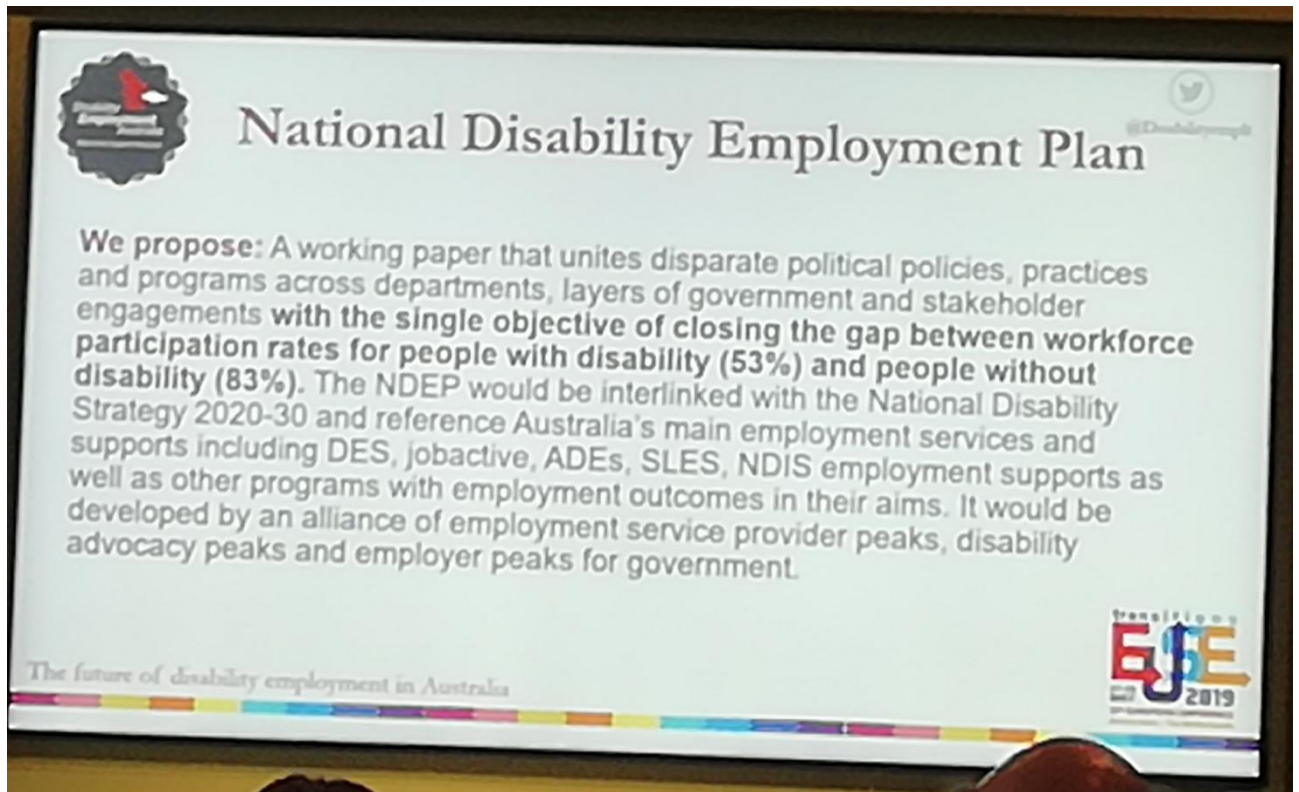
- Ajatuksia siitä, että suojellaanko tuetussa työllistymisessä työtä etsivää vammaista henkilöä liikaa ja nähdään työmarkkinat jotenkin kovina. Tällöin helposti jo ammattilainen tekee esivalintaa vammaisen henkilön puolesta.

Take a flight across Canada, Annette Borrows (Canada)

- Tuetun työllistymisen palvelujen esittely osavaltioittain (13 kpl). Osavaltiot hyvin erilaisia suhteessa toisiinsa ja väestömäärät samoin. Esim. pohjoisessa jossa yksi Supported Employment Services yksikkö, työntekijä saattaa lentää työnhakijan luo ja viipyä tämän luona viikon järjestellen työllistymisen asiat kuntoon. Ja esim. yhdessä osavaltiossa kaikki työkeskukset oli päätetty lopettaa ”yhdessä yössä” ihmisoikeuksia rikkovina ja sen jälkeen ne ihmiset ovat olleet pakotettuja etsimaan työpaikkaa avoimilta työmarkkinoilta.

The future on disability employment in Australia, Richard Kane, Australia

- Australiassa vammaisten työllistymistä hoitaa Disability Employment Services (DES), mutta palveluntuottajina toimii yksityiset palveluntuottajat (nimenomaan vammaisiin henkilöihin erikoistuneet), jotka saavat rahoituksen suoraan hallinnolta. Niiden täytyy kuitenkin osoittaa vaikuttavuutensa, jotta rahoitus jatkossakin säilyy. Työnantaja voi saada puoleksi vuodeksi palkkatuen vammaisesta henkilöstä.

EASPD/UN Convention and Supported Employment, James Crowe (GB)

- EASPD kokoaa palveluntuottajia yhteen. Paremmiin resurssoihin kuin EUSE. Verkostolla on Suomessa lokakuussa konferenssi. Hyvät lobbausmahdollisuudet EU-tasolla.
- Nosti esiin YK:n concluding remarks; suuret työttömyysluvut useissa maissa ja suuri määrä ihmisiä työskentelee segregoituneissa ympäristöissä avointen työmarkkinoiden ulkopuolella ja eivät saa kunnon palkkaa. Peräänkuulutti jokaisen järjestön roolia ja toimenpiteitä asioiden edistämiseksi.

Inclusion of Persons with Disabilities from a Human Rights Perspective, Constanza Lopez, Chile

- Tehnyt tutkimusta Chilessä ja timinut useita vuosia journalistina vammaisia ihmisiä auttavassa järjestössä. Valtion rooli, yhteiskunnan rooli, yritysten rooli ihmisoikeuksien toimeenpanossa. Supported Employment on strategia, jolla parhaimmat raportit onnistumisista, koska täyttää CRPD:n standardit ja on yhteneväinen liiketoiminnan tarpeisiin nähden.

Employing People with Disabilities: Lessons from Kessler Foundation's Signature Employment Grants, Elaine Katz, John O'neill, Kessler Foundation, USA

- Säätiö rahoittanut useita projekteja mm. sotaveteraanien työllistymistä edistävä ja yliopisto-opiskelijoiden projektia. Veteran Staffing Network ja College to Careers (C2C Bridging the Gap), ja Pepsi Act.

Brazilian Supported Employment Association in Brazil – personalizing the Right to Work of the person with a disability, Silvia Dos Santos, Brazil

- Brasilia on vasta alussa tuetussa työllistymisessä. Tehnyt yhteistyötä metalliliiton kanssa. Sao Paulon osavaltio on pisimmällä kehityksessä.

Careers and Supported Employment, Laura Owens, Revolutionizing Workforce Development, USA

- Laura Owens USA kertoi hyvistä käytänteistä ja miten he korostavat uran merkitystä vammaisten tuetussa työssä. Ei ole tarkoitus, että kun vammainen henkilö pääsee johonkin työhön, niin siinä samassa työssä pitäisi olla koko työura, myös vammaisilla on oikeus edetä urallaan. Samoin korostettiin työvalmentajan merkitystä työyhteisön valmennuksessa eikä niinkään työntekijän valmennuksessa. Hän kertoi, että työvalmennus jatkuu niin kauan, että työyhteisö on valmis ottamaan ”vastuun” työntekijästä.

Supported employment for a wide variety of target groups with examples from 2 sites on Norway. Marlene Höfliger, Ernest Kwaku, Norway

- Norjan NAV – Norwegian Labor and Welfare Administration ja sen alla n. 500 toimistoa eri puolilla Norjaa, vähän kuin Suomen TYP tai ohjaamo, eli työllistymisen moniammatillinen tukikeskus. Sinne ohjataan kaikki henkilöt, joilla on vaikeuksia työllistyä, mutta lähettävä taho (TE-tsto) on kuitenkin arvioinut, että he voisivat oikeanlaisella tuella työelämään päästä. Toimintamalli vastasi vähän Suomen etsivää nuorisotyötä, joka on siis nykyisin siirtynyt ohjaamoihin. Asiakkaita tavataan heidän omilla kodeissaan tai asiakkaan valitsemissa paikoissa, ensimmäisen kuukauden aikana on asiakkaalla oltava jokin yhteys työmaailmaan, käynti työhaastattelussa tms.

Recognition of the skills of disabled workers: the way to employment, Magdeleine Grison, Sophie Palmer, France

- Ranska esitteli työtaitojen tunnistamiseen ja kehittämiseen suunnitellun EU:n suosittelman ohjelman. Suomessa voisi verrata osatutkintosuoritus, joka tehdään joko oppilaitoksessa tai työelämässä. Ranskan mallissa esiteltiin työpaikalla tehtävät osasuoritukset esimerkkinä siivous tai leipomo jossa yksi työtehtävä kerrallaan opetellaan työ ja sen jälkeen lisätään seuraava työtehtävä jne. kunnes on työnkuva valmis ja sen jälkeen voi työllistyä.

Transitioning from amateur to professional arts practitioner. Entrepreneurship, innovation, support and career development in the arts. Eoin Nash, Amy Begley, Ireland

- Irlannissa on Cope Foundation joka tukee amatöörejä siirtymään ammattilaisiksi taiteen aloilla. Toiminta on suunnattu lähinnä autisteille, mutta mukana on myös muita vammaryhmiä. Ohjelmassa on mahdollista olla mukana 3 vuotta ja sen jälkeen pitäisi olla valmiudet toimia ja työllistää itsensä taiteen tai kulttuurin alalla.

What if we look at our career as a company, from start-up to a sustainable and successful business? Els Ghesquiere, Belgium

- Els Ghesquiere Belgiasta, kertoi miten he tekevät Business Model Canvas ohjelmalla suunnitelmia, joita voi käyttää sekä valmentautumisessa työhaastatteluun tai liiketoimintasuunnitelman pohjana.

Experience All Inclusive, Martine Baadenhuijsen, Netherlands

- Mielenkiintoinen otsikko Experience All Inclusive at work. Kuurosokea Martine Baadenhuijsen Alankomaista kertoi kokemuksistaan työhaastatteluissa ja siitä miten toiset kuvittelevat tietävänsä mitä hän pystyy ja ei pysty tekemään työssä.

Inclusive Entrepreneurship – building sustaining self employment opportunities for people with disabilities, Keith Bates, Robert Elston, United Kingdom

- Inclusive Entrepreneursip – building sustaining self-employment opportunities for people with disabilities. Iso-Britannialaiset esittelivät Mutually Inclusive Partner Ship toimintaansa. He järjestävät muun muassa koulutusta yrittäjyyttä suunnitteleville sekä myös työvalmentajille jotka työskentelevät yrittäjyyttä suunnittelevien vammaisten kanssa.